

ssia

Improving Social Care in Wales
Gwella Gofal Cymdeithasol yng Nghymru

Paratoi Datganiad ar Sefyllfa Marchnad: Cyfeirlyfr Comisiynydd

[Gweler y cynnwys](#)

ipc
institute of
public care

OXFORD
BROOKES
UNIVERSITY

Hoffai SSIA ddiolch i Sefydliad Gofal Cyhoeddus Prifysgol Brookes, Rhydychen, am ei rôl flaengar ynglŷn â llunio'r deunydd hwn.

At hynny, hoffai gydnabod cyfraniad arbennig Steve Vaughan (Llywodraeth Cymru), Cylch Ymgynghorol Polisiâu Comisiynu Cymdeithas Cyfarwyddwyr Gwasanaethau Cymdeithasol Cymru a staff comisiynu'r awdurdodau lleol.

Cyhoeddwyd fis Mawrth 2014 yn sgîl gwaith aeth rhagddo yn 2013.

Rhif ISBN: 978-1-78286-010-5

Paratoi Datganiad ar Sefyllfa Marchnad: Cyfeirlyfr Comisiynydd 4

1. Cyflwyniad	4
2. Y cyd-destun cenedlaethol	4
3. Diffinio hwyluso'r farchnad	5
4. Gweithgareddau ar gyfer hwyluso'r farchnad	7
4.1 Dod o hyd i wybodaeth am y farchnad a'i rhannu	7
4.2 Rhoi trefn ar y farchnad	8
4.3 Camau ymyriad yn y farchnad	8
5. Beth ydy datganiad o sefyllfa marchnad?	8
6. Pa gwestiynau mae angen i DSM fynd i'r afael â nhw?	9
7. Sut olwg fydd ar DSM?	10
8. Y cwestiynau sy'n codi eu pennau amlaf	12
8.1 Oes rhaid inni baratoi datganiad o sefyllfa'r farchnad?	12
8.2 Oes caniatâd inni baratoi'r datganiad o sefyllfa'r farchnad yn rhan o bartneriaeth ar y cyd â'n partneriaid?	12
8.3 Mae'n darparwyr ni'n rhychwantu ffiniau mwy nag un awdurdod lleol: gawn ni baratoi datganiad o sefyllfa'r farchnad ar y cyd?	12
8.4 Sut rydyn ni'n diffinio marchnad - ynteu ai sôn am ofal cymdeithasol yn ei gyfanrwydd ydyn ni?	12
8.5 Beth a olygir wrth 'wynebu'r farchnad'?	12
8.6 Mae gyda ni ddigon o fanylion ynglŷn â'r galw yn barod, pam mae eisiau rhagor o waith dadansoddi?	12
8.7 Beth a olygir wrth 'poblogaethau cyfan'?	13
8.8 Os defnyddwyr y gwasanaethau gofal fydd yn cyfeirio'r galw a'r cyflenwad yn y dyfodol, pam dylai'r awdurdod drafferthu?	13
8.9 Oes angen strategaethau comisiynu arnon ni bellach?	13
8.10 Ym mha fodd dylen ni ddosbarthu datganiadau o sefyllfa'r farchnad?	13
9. I gloi	13

ATODIADAU 14

Atodiad 1: Y berthynas rhwng strategaeth gomisiynu, datganiad o sefyllfa'r farchnad a chynllun caffael	14
Atodiad 2: Deunyddiau enghreifftiol ar gyfer gofal cymdeithasol i oedolion	15
Atodiad 3: Enghraifft o ddatganiad o sefyllfa'r farchnad ar gyfer gwasanaethau i blant	17

1. Cyflwyniad

Mae Cynllun Gweithredu Llywodraeth Cymru ar gyfer Gwasanaethau Cymdeithasol Cynladwy yn cynnwys ymrwymiad i hwyluso deialog ystyrlon rhyngddi hi a chomisynwyr a darparwyr, creu darlun clir o'r marchnadoedd cyfredol a phenderfynu ble mae angen eu hailgyflunio er mwyn sicrhau'r deilliannau gorau ar gyfer y defnyddwyr a'r rhai sy'n rhoi gofal iddyn nhw.

I roi cymorth ynglŷn â hynny, gofynnodd yr asiantaeth er gwella'r gwasanaethau cymdeithasol ('AGGC') i Sefydliad Gofal Cyhoeddus Prifysgol Brookes Rhydychen (IPC) i baratoi canllaw i gomisiynwyr gwasanaethau gofal cymdeithasol ar gyfer oedolion a phlant ynglŷn â pharatoi datganiad ar sefyllfa'r marchnadoedd.

Does dim un gofyn statudol i baratoi datganiadau ar sefyllfa'r farchnad yng Nghymru. Serch hynny, mae creu darlun clir o'r anghenion a'r marchnadoedd yn weithred allweddol ar gyfer sicrhau trefnau comisiynu effeithiol; ac mae'r cyfeirlyfr hwn yn cynnig cymorth i gomisiynwyr ynglŷn â pharatoi datganiadau o sefyllfa'r farchnad ar gyfer maes gofal cymdeithasol. Cafodd ei lunio wedi cynnal cyfres o weithdai braenaru ar faterion hwyluso'r farchnad ynghyd â gweithdy ymgynghori y daeth comisiynwyr o bob rhan o Gymru iddo yn ystod gwanwyn 2013. Dyma ei gynnwys:

- Crynodeb o'r polisi a'r arweiniad yn genedlaethol.
- Gwerthusiad o'r syniadau allweddol sy'n cyfeirio trefnau hwyluso'r farchnad.
- Trosolwg ar yr hyn ddylai gael ei gynnwys mewn datganiad ar sefyllfa'r farchnad.
- Y cwestiynau hynny sy'n codi eu pennau amlaf.
- Enghreifftiau o ddatganiadau ar sefyllfa'r farchnad ym maes gofal cymdeithasol oedolion a phlant.

2. Y Cyd-destun Cenedlaethol

Mae dwy o ddogfennau polisi allweddol gan Lywodraeth Cymru sydd yn benodol berthnasol o ran trefnau comisiynu a hwyluso ym maes gofal cymdeithasol.

Yn y lle cyntaf, cyflwynodd Llywodraeth Cymru Arweiniad Adran 7 i awdurdodau lleol yn 2010 ynglŷn â chomisiynu gwasanaethau gofal cymdeithasol. Mae 'Fframwaith ac Arweiniad Comisiynu Bywydau Bodlon Cymunedau Cefnogol (2010)' yn cydnabod bod trefnau comisiynu gofal cymdeithasol yn un o'r gweithgareddau pwysicaf y bydd awdurdodau lleol yn ymgymryd â nhw. Mae'r arweiniad yn cynnwys safonau - a'r rheiny yn canolbwyntio ar sefydlu a chynnal cynlluniau comisiynu a gafodd eu seilio ar dystiolaeth ac â deilliannau yn ganolbwynt iddyn nhw. Mae'n pwysleisio'r angen bod comisiynwyr yn dyfarnu, ar sail eu dadansoddiad o'r farchnad sydd ohoni, ynglŷn â'r ffyrdd mwyaf priodol o fynd ati i ddatblygu'r farchnad a phrynu gwasanaethau yn eu hardaloedd eu hunain, gan gynnwys gwahanol fathau o gytundebau, cymorthdaliadau neu ddarpariaeth mewnl.

Cafodd yr ail ddogfen, 'Gwasanaethau Cynaliadwy i Gymru: Fframwaith ar gyfer Gweithredu' ei chyhoeddi yn 2011. Ynnddi mae'r llywodraeth yn amlinellu ei huchelgais ynglŷn â thrawsnewid gofal cymdeithasol ac yn adlewyrchu ei hymateb i anghenion cyfnewidiol y dinasyddion, yn ogystal â'r cwtogi ar arian cyhoeddus. Ceir pwyslais yn benodol ar y canlynol:

- Rhagor o ymreolaeth o du'r dinesydd.
- Canolbwyntio ar ddeilliannau ynghyd â champau ataliol.
- Yr angen am gyfuno ymdrechion a threfnau cydweithio er mwyn osgoi dyblygu gwaith a chanolbwyntio ar anghenion y bobl.
- Ffordd o fynd ati sy'n cyfuno adnoddau'r sectorau gwladol, preifat a gwirfoddol.

Yn y fframwaith hwn mae Llywodraeth Cymru yn rhoi mynegiant i'w barn bod rhaid i lywodraethau ar raddfeydd cenedlaethol a lleol lywio gwelliannau yn y farchnad, yn hytrach na dim ond ymateb i'r amrediad o wasanaethau sydd ar gael eisioes. Mae anogaeth i gomisiynwyr i gynnal trafodaethau gyda'r darparwyr er mwyn gofalu bod gofal cymdeithasol yn cael ei wireddu yn unol ag ysbryd y gwasanaethau gwladol.

Gall comisiynwyr ddod o hyd i gymorth ar gyfer rhoi 'Fframwaith ac Arweiniad Comisiynu Bywydau Bodlon Cymunedau Cefnogol' (2010) a 'Gwasanaethau Cynaliadwy i Gymru: Fframwaith ar gyfer Gweithredu' (2011) ar waith - trwy gyfrwng rhaglen gymorth AGGC a Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, sydd wedi ei hamlinellu yn y ddogfen 'Cynllun Gweithredu Llywodraeth Leol (2012)'.

Yn ôl at dudalen y cynnwys

Yn ogystal â'r arweiniad sydd ar gael, mae Bil Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles (Cymru) ar ei daith trwy broses craffu. Mae e'n cynnwys nifer o elfennau pwysig sy'n berthnasol i feithrin marchnadoedd gofal lleol yng Nghymru, gan gynnwys:

- Hyrwyddo'r amrediad o wasanaethau i gynnal lles pobl y mae angen gofal a chymorth arnyn nhw – a lles eu cynhalwyr yn ogystal.
- Dealltwriaeth well o anghenion y boblogaeth leol a gallu ac adnoddau'r gwasanaethau lleol i ddiwallu'r anghenion hynny.
- Hyrwyddo sefydlu trefnau cynnal newydd trwy gyfrwng mentrau cymdeithasol, cyrff cydweithredol, gwasanaethau dan arweiniad y defnyddwyr a'r trydydd sector.
- Hyrwyddo gwasanaethau ataliol o du'r trydydd sector yn y trefniadau ar gyfer rhoi gofal a chymorth, ynghyd â gwneud y gwasanaethau sydd ar gael yn hysbys i'r bobl.
- Sefydlu gwasanaeth i roi gwybodaeth, cyngor a chymorth i'r bobl ynglŷn â'r gofal a'r cymorth sydd ar gael law yn llaw â rhoi cymorth i allu manteisio arnyn nhw. Darparu gwybodaeth a chynghor ynglŷn â'r gofal a'r cymorth mae'r Bil yma'n darparu ar eu cyfer, y mathau o ofal a chymorth sydd ar gael i'r bobl yn lleol a sut gallan nhw fanteisio arnyn nhw - ynghyd â ffyrdd o fynegi pryderon ynglŷn â phobl y mae'n ymddangos bod angen gofal a chymorth arnyn nhw.

A chymryd bod y Bil yn mynd i ben ei daith ac yn ymddangos yn ddeddf yn 2014, bydd iddo oblygiadau sylweddol, ychwanegol yn achos swyddogaethau'r awdurdod lleol a'i bartneriaid allweddol sydd yn hwyluso'r farchnad.

3. Diffinio hwyluso'r farchnad

Un elfen yn unig, ymhlith amrediad o weithgareddau y mae angen i awdurdodau lleol a'u partneriaid ymgymryd â nhw os ydyn nhw i lwyddo o ran hyrwyddo datblygu gwasanaethau a fydd y rhai gorau i ddiwallu anghenion y bobl leol, yw'r datganiad o sefyllfa'r farchnad. Hyrwyddo'r farchnad yw'r term ar yr amrediad hwn o weithgareddau ac mae modd ei ddiffinio fel a ganlyn¹:

"O'i seilio ar ddealltwriaeth dda o'r anghenion a'r galw, proses yw hyrwyddo'r farchnad lle bydd comisiynwyr strategol yn gofalu bod darpariaeth briodol, fforddiadwy

ar gael ar gyfer diwallu'r anghenion a sicrhau deilliannau effeithiol – yn y presennol a'r dyfodol fel ei gilydd."

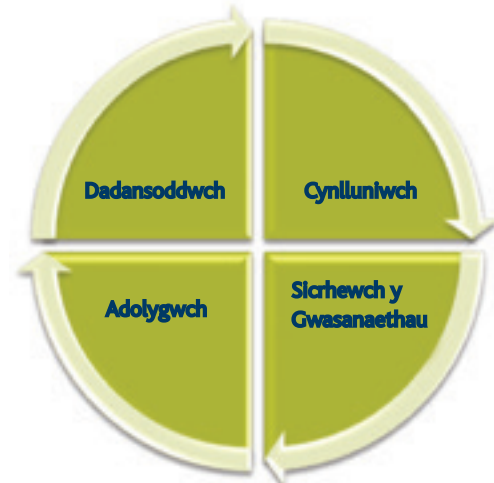
Bwrw golwg manylach ar yr ymadroddion yn y diffiniad:

Ymadrodd	Sylwadau
Dealltwriaeth o'r angen a'r galw	Bydd llawer o awdurdodau lleol, fel mater o drefn, yn hel gwybodaeth am yr anghenion yn unol â gofynion Asesiadau Strategol ar y Cyd o'r Anghenion - neu ddogfennau cyffelyb. Efallai bydd gyda nhw, hefyd, ddata sy'n bwrw golwg dros y galw. Serch hynny, mae'r orchwyl yn golygu mwy na dim ond cymharu'r gwasanaethau cyfredol â maint y boblogaeth. Mae dealltwriaeth o'r galw yn ymwneud, hefyd, â pha ffyrdd o fynd ati sy'n gweithio orau, gyda phwy a phryd. Mae'n cynnwys holi lle byddai hi orau i dargedu ymyriadau a deall pa sefyllfaoedd allai waethygu, gan arwain at ddeilliannau gwael i'r unigolyn a chostau mawr, y byddai modd eu hosgoi o bosibl, i faes gofal y cyhoedd. I orffen, rhaid i gomisiynwyr strategol gymhwyso eu dealltwriaeth yng nghyd-destun defnyddwyr y gwasanaethau gofal a'r defnyddwyr posibl.
Comisiynwyr strategol	Yn y gorffennol, byddai hyn, fwy na thebyg, wedi golygu'r swyddogaethau comisiynu a threfnau cytundebau ym maes gofal cymdeithasol. Mae bwrw golwg cyfannol dros y farchnad, fodd bynnag, yn golygu cwmpasu'r rheiny sy'n ymwneud â meysydd tai, cynllunio a datblygu cymunedau, yn ogystal â meysydd iechyd ac addysg - i roi enghreifftiau.

¹ Mae rhai o'r cysyniadau sy'n cael eu harchwilio yn y papur hwn yn deillio o waith cynharach gan IPC ar y cyd â'r National Market Development Forum (NMDF). Un o ffrydiau gwaith Partneriaeth Think Local, Act Personal yw NMDF ac mae rhagor o fanylion i'w cael ar wefan www.thinklocalactpersonal.org.uk

Ymadrodd	Sylwadau
Darpariaeth amrywiol, briodol a fforddiadwy	<p>Mae galw am gydbwysedd yn hyn o beth:</p> <p>Fe all amrywiol olygu dewis o ddarparwyr neu ddewis o wasanaethau gan un darparwr. Dydy e ddim yn golygu marchnad lle bydd nifer o ddarparwyr a phob un yn cynnig yr un gwasanaeth.</p> <p>Gall 'priodol' gael ei ddehongli mewn amryfal ffyrdd; e.e., efallai na fydd gwasanaeth adsefydlu rhywun hen yn briodol ar gyfer oedolyn ifanc anabl; hwyrach bydd maethwr yn sefyllfa delfrydol ar gyfer gofal ond ei fod yn rhy bell o gartref gwreiddiol plentyn i fod yn dderbyniol.</p> <p>Er nad yw 'fforddiadwy' yn golygu 'beth bynnag y gost', i'r un graddau dydy e ddim yn golygu'r rhataf un. Dyna'r sefyllfa lle bo'r awdurdod lleol neu unigolyn yn prynu yn annibynnol, neu trwy gyfrwng taliad uniongyrchol.</p>
Sicrhau deilliannau effeithiol	<p>Mae defnydd mwy helaeth ar y gair 'deilliannau' ym maes gofal y cyhoedd. Serch hynny, mae gwahaniaeth rhwng datganiad syml o'r deilliannau dymunol a thalu am y gwasanaeth hwnnw trwy wireddu'r deilliannau hynny. Enghraifft o hynny fyddai lle bo prynu gwasanaeth gofal yn y cartref yn newid o bryniant yn ôl cost a nifer yr achosion i un lle bo'r pryniant wedi ei seilio ar gasgliad o nodau adsefydlu neu ailalluogi.</p>
Yn y presennol ac yn y dyfodol	<p>Mae angen bod hwyluso'r farchnad yn cyfuno ffyrdd strategol o fynd ati ar gyfer y tymor byr a'r tymor hir fel ei gilydd. Materion beunyddiol, megis cyflenwad a galw, fydd pryder y dyfodol agos. Serch hynny, fel y mae darparwyr yn ei faentumio, mae'r allwedd i farchnad lwyddiannus yn ddibynnol ar gysondeb y galw a'r prisiau. Mae buddsoddi yn gofyn am allu i ragweld sut bydd y farchnad yn ymateb ac ar hirhoedledd os yw syniadau newydd i aeddfedu a datblygu.</p>

Yn y ddogfen 'Fframwaith ac Arweiniad ar gyfer Comisiynu Bywydau Bodlon Cymunedau Cefnogol (2010)' caiff comisiynu ei ddisgrifio yn ei hanfod yn nhermau cyfres ddilynol o weithgareddau wedi eu canoli o gwmpas 4 o bedrannau:

Mae hwyluso'r farchnad a datganiadau o sefyllfa'r farchnad yn rhan o'r pedrant 'sicrhau gwasanaethau', sydd wedi ei fwriadu yn gyfraniad ymaferol ac adeiladol ar gyfer gofalu bod y berthynas rhwng comisiynwyr, darparwyr a gwasanaethau yn un adeiladol, aeddfed ac, uwchlaw popeth, o werth i ddefnyddwyr y gwasanaethau. Rhan yn unig o'r orchwyl gomisiynu yn ei chyfanrwydd ydyn nhw, ond maen nhw'n dod yn fwyfwy pwysig fel bydd awdurdodau lleol yn anelu at gydweithio adeiladol gyda phob un o'r lliaws o wahanol ddarparwyr gwasanaethau yn eu cymdogaethau lleol i gael y deilliannau gorau yn wyneb anghenion gofal a chymorth eu pobl.

A Chymru â'i golwg ar adeiladu ymhellach ar ei hetifeddiaeth o wasanaethau sy'n seiliedig ar eu chymunedau a hyrwyddo ac annog patrymau gwasanaeth y mae'r dinasyddion² a mentrau cymdeithasol³ yn eu cyfeirio, bydd angen i'r awdurdodau lleol fanteisio ar ddisgyblaeth trefnau comisiynu i ofalu bod eu hadnoddau yn hyrwyddo dewis o wasanaethau a bod marchnad gofal cymdeithasol eu hardaloedd yn rymus ac yn gallu cynnig dewis gwirioneddol i'w dinasyddion. Y posibilrwydd yw y bydd rhagor o wasanaethau'n datblygu ac yn ehangu trwy gyfrwng darpariaeth uniongyrchol i unigolion ac y bydd swyddogaeth yr awdurdod lleol yn ymwneud llai â rheoli cytundebau ar ran y dinasyddion, ac, yn hytrach, yn golygu mwy o ymwneud ag estyn cymorth i ofalu bod gan eu hardal ystod o ddarparwyr sydd yn deall anghenion y boblogaeth a'u bod â'r gallu i ddiwallu ei hanghenion. Bydd trefn ar gyfer hwyluso'r farchnad trwy gyfrwng rhannu gwybodaeth a deialog barhaus yn ffordd allweddol o gael hynny i ddigwydd.

² Er enghraifft, Cynghrair Cymru ar gyfer Cymorth a Gyfarwyddir gan Ddinasyddion <http://wacds.org.uk/>

³ Er enghraifft, rhai o ofynion Mesur Gwasanaethau Cymdeithasol a Lles Cymru 2013

4. Gweithgareddau ar gyfer hwyluso'r farchnad

Gorchwyl ddigon cymhleth yw hwyluso'r farchnad, ac mae'n gofyn am gasgliad o weithgareddau a medrau newydd gan y comisiynwyr.

Rhown ystyriaeth i'r rhain yn eu tro:

4.1 Dod o hyd i Wybodaeth am y Farchnad a'i Rhannu

Mae hyn yn cynnwys gofalu bod gan yr awdurdod lleol tipyn o wybodaeth am y farchnad, ei fod yn deall y ffactorau sy'n dylanwadu ar y galw a'r cyflenwad ac yn meddu ar weledigaeth glir o natur gofal o safon dda a'r deilliannau y bydd yn eu cyflawni. Bydd y comisiynydd, wrth gwrs, eisïau gwybod pwy sy'n darparu beth ar gyfer pob marchnad, ble yn union maen nhw, ynghyd ac i bwy maen nhw'n darparu ac am ba bris. Serch hynny, bydd angen iddyn nhw ateb rhai o'r cwestiynau a ganlyn:

- Beth ydy nodweddion ansawdd da?
- Pa mor gynladwy yw'r busnesau rhoi gofal sy'n gwasanaethu'r ardal leol?
- Ydy'r gwasanaethau yn ddigon amrywiol ac yn ddigon hyblyg i ddiwallu'r angen yn lleol neu ydy'r farchnad yn dibynnu ar ychydig iawn o ddarparwyr, lle mae'r gwasanaeth yn cael ei roi er hwylustod y darparwr yn hytrach nag er hwylustod i'r defnyddiwr?
- Beth yw'r diffygion yn y ddarpariaeth gyfredol?
- Beth mae atebion yr arolygon o'r cwsmeriaid yn ei ddweud wrthon ni ynglŷn a phatrwm y gwasanaeth yn y dyfodol?

Bydd y farchnad gofal cymdeithasol yn rhyngweithio'n agos â'r marchnadoedd ym meysydd iechyd, addysg, gwasanaethau tai, trafndiaeth a hamdden a'r cyfan yn ddibynnol ar ei gilydd; a gall hynny ddylanwadu'n sylweddol ar economïau lleol. Fe ddylai dealltwriaeth lawn o'r farchnad, felly, olygu gweithio ar y cyd â chomisiynwyr gofal cyhoeddus eraill ynglŷn â hel data a'u rhannu, lle bynnag y bo modd. Mae hi'n hanfodol bwysig nad yw'r wybodaeth yma'n cael ei hystyried yn rhywbeth sy'n eiddo i'r awdurdod lleol yn unig. Dyma wybodaeth werthfawr a fydd, o'i rhannu â darparwyr a darpar ddarparwyr, yn gymorth iddyn nhw ddod i benderfyniadau da ym myd busnes ac i ddatblygu eu busnesau ar gyfer diwallu anghenion y boblogaeth yn y dyfodol. Mae angen i'r awdurdod lleol i ddefnyddio'r wybodaeth ar gyfer esbonio i bob un o'r budd-ddeiliaid union sefyllfa gyfredol y farchnad gofal cymdeithasol a phennu sut beth fydd hi ar ryw adeg benodol yn y dyfodol.

Unwaith y bydd y data wedi eu corlannu a'u dadansoddi, dyna sail datganiad o sefyllfa'r farchnad (DSM). Rhywbeth ar gyfer y darparwyr yw'r DSM yn bennaf, er y gall fod o ddiddordeb i'r defnyddwyr – yn gymorth iddyn nhw i ddeall bwriadau'r awdurdod ynglŷn â chomisiynu ac i ymateb i hynny. Fe fwrwn ni olwg ar gynnwys DSM yn fwy manwl yn nes ymlaen yn hyn o ddogfen.

Yn ôl at dudalen y cynnwys

4.2 Rhoi Trefn ar y Farchnad

Mae rhoi trefn ar farchnad yn cynnwys ei gwneud hi'n glir ym mha fodd y mae'r awdurdod yn bwriadu gweithredu i ddylanwadu arni hi. I roi enghraifft – byddai gweithgaredd sy'n cynorthwyo darparwyr i newid cyfluniad y broses caffael o un 'cost a nifer' i 'gomisiynu deilliannau' yn weithgaredd a fyddai'n cyflunio'r farchnad.

Fe all rhoi trefn ar y farchnad olygu gweithio ar y cyd â budd-ddeiliaid allweddol eraill, megis cydweithwyr ym meysydd iechyd, gwasanaethau tai a gwaith cynllunio. Gallai enghreifftiau eraill o roi trefn ar y farchnad olygu gweithio ar y cyd â chynllunwyr i baratoi arweiniad a fo'n adlewyrchu galw yn y tymor hir am gartrefi gofal a thai â chymorth yng nghyd-destun pobl hŷn neu bobl ag anabledd dysgu. Fe allai, hefyd, olygu chwilio am rwystrau sy'n cadw darparwyr penodol rhag dod i mewn i'r farchnad - a'u symud, sefydlu sianelau i gasglu syniadau darparwyr ynglŷn â phatrymau gofal newydd, neu arbrofi gyda ffyrdd newydd o fynd ynghyd â'r gofynion.

Yn ogystal â hynny, gall rhoi trefn ar y farchnad olygu bod yr awdurdod lleol yn meithrin medrau a chymwyseddau ei weithwyr ei hun, fel eu bod nhw wedi eu harfogi'n well ar gyfer hwyluso'r farchnad.

4.3 Camau Ymyriad yn y Farchnad

Daw camau ymyriad yn y farchnad a chanlyniadau hel gwybodaeth, y dadansoddiad ohoni a phroses rhoi trefn ar y farchnad at ei gilydd ar gyfer creu'r farchnad a ddymunir. Gall hynny gynnwys, er enghraifft, ysgogi rhannau penodol o'r farchnad trwy gymhelliant ariannol; cynnig hyfforddiant arbenigol; cynorthwyo darparwyr yn eu gwaith cynllunio busnes; gweithio ar y cyd â darparwyr ac â chwsmeriaid i baratoi deunyddiau gwybodaeth safonol; sefydlu cyfryngau ar gyfer cael adborth y defnyddwyr ar y ddarpariaeth; neu sefydlu mentrau nad yw gwneud elw yn unig reswm am eu bodolaeth.

5. Beth ydy datganiad o sefyllfa marchnad?

Oddi mewn i'r orchwyl gyffredinol i hwyluso'r farchnad, felly, mae datganiad o sefyllfa'r farchnad yn gynnwys allweddol ar gyfer corlannu gwybodaeth am y farchnad a'i rhannu. Mae iddo'r nodweddion a ganlyn:

- Mae e'n cyflwyno darlun o'r sefyllfa gyfredol o ran galw a chyflenwad ynghyd â'r tueddiadau posibl ar gyfer y dyfodol.
- Mae'n cyflwyno dogfen fer, ddadansodol, sy'n cyfleu yn glir y gwahaniaeth rhwng disgrifiad a dadansoddiad. Mae'n esbonio blaenoriaethau'r awdurdod a'r rheiny wedi eu seilio ar werthusiad o'r data a'r dystiolaeth.
- Mae e'n atgyfnerthu ei ddadansoddiad trwy ddwyn ynghyd ddeunydd o amrediad o ffynonellau, megis Asesiadau ar y cyd o'r Anghenion Strategol, arolygon, trefnau monitro cytundebau, adolygiadau o'r farchnad a'r ystadegau o fewn cloriau un ddogfen. Fe ddylai'r data sy'n cael eu cyflwyno fod o gymorth i'r darparwyr i lunio cynlluniau busnes effeithiol.
- Dylai DSM gwmpasu pob un o ddefnyddwyr a darpar-ddefnyddwyr y gwasanaeth yn yr ardal; nid dim ond y rhai hynny sy'n tynnu ar arian y wladwriaeth.

6. Pa gwestiynau mae angen i DSM fynd i'r afael â nhw?

A chymryd ei fod yn ddadansoddiad cryno ac awdurdodol o'r farchnad leol, bydd DSM yn debygol o fynd i'r afael â rhai, onid pob un, o'r cwestiynau a ganlyn i fod yn effeithiol. Fe fydd rhai o'r cwestiynau yma yn ddigon plaen, ac fe fydd hi'n hawdd dod o hyd i'r data perthnasol a'u dadansoddi. O ran cwestiynau eraill, fodd bynnag, bydd angen data newydd a ffyrdd newydd o fynd ynghyd â phethau.

<p>Y galw</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Beth ydy'r tueddiadau cyffredinol o ran y boblogaeth a pha sectorau o'r boblogaeth honno fydd yn ehangu gyflymaf? ☐ Oes unrhyw wahaniaethau daeryddol yn y modd mae'r poblogaethau wedi eu dosbarthu? ☐ Beth yw'r berthynas rhwng y boblogaeth yn ei chyfanrwydd a'r bobl sy'n cael gwasanaethau ar hyn o bryd? Ydy hi'n bosibl gwahaniaethu rhwng y poblogaethau sy'n hysbys, y rhai y dylen ni wybod amdany'n nhw a'r rheiny sy'n debygol o barhau yn anhysbys? Oes unrhyw newidiadau o ran y galw mae'r darparwyr yn ei weld ac oes modd eu meintioli? ☐ Oes unrhyw sectorau o'r farchnad lle mae anawsterau penodol ynglŷn â diwallu'r anghenion? ☐ Ym mha fodd gall tueddiadau'r gorffennol gyfateb i dafl-lwybr galwad y dyfodol ymhen hir a hwyr? ☐ Pa arolygon sydd wedi eu cynnal ymhlith y cyhoedd yn gyffredinol ac ymhlith defnyddwyr y gwasanaethau? Oes modd dod â'r rhain a deunyddiau adroddiadau ôl-arolwg a gwaith ymchwil gwladol ynghyd i roi arwyddion clir ynglŷn â thueddiadau a deilliannau dymunol y dyfodol?
<p>Y cyflenwad</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Beth ydy dosraniad y gwasanaethau mewn perthynas â'r boblogaeth ar hyn o bryd? Beth oedd patrwm y manteisio ar wasanaethau yn y gorffennol? ☐ Ydyn ni wedi gallu pennu'r bobl hynny sy'n talu am eu gofal a'u cymorth ac, o wneud hynny, beth ydy'r dosraniad rhwng y gwasanaeth mae'r wladwriaeth yn ei ariannu a'r hyn sydd wedi ei ariannu'n bersonol? ☐ Ydy'r farchnad yma yn un sefydlog, yn un sy'n tyfu neu'n farchnad sydd ar drai a beth fydd canlyniadau unrhyw un o'r sefyllfaoedd hynny? ☐ Beth sy'n cael ei gyfrif yn gam cyntaf ansawdd, pa mor dda yw'r perfformiad lleol o edrych ar y cwynion yn ei gylch, yr archwiliadau ac ati? ☐ Oes yna wasanaethau y bydden ni, ar hyn o bryd, yn ystyried eu bod wedi eu tangyflenwi neu eu gorgyflenwi a pham hynny? ☐ Pa wasanaethau sy'n fregus eu cyllid, sydd wedi tyfu a pha rai sydd wedi crebachu? ☐ Oes yna rai darparwyr sy'n cipio rhan sylweddol o'r farchnad?
<p>Arall</p>	<ul style="list-style-type: none"> ☐ Oes unrhyw sensitifrwydd ynglŷn â phrisiau a pha berthynas sydd wedi ei sefydlu rhwng prisiau ac ansawdd y gwasanaethau. Oes unrhyw sectorau o'r farchnad i'w cael lle byddai pobl yn barod i dalu'n ychwanegol am ddarpariaeth ragorach? ☐ Ydyn ni wedi amlinellu'r hyn bydden ni'n ei ystyried yn wasanaeth da, ym mha feintiau bydden ni'n ymateb i'r galw ac esbonio pam fod yr awdurdod lleol wedi dod i'r casgliad hwnnw? ☐ Ydyn ni wedi bod yn glir ein meddliau ynglŷn â lefelau tebygol adnoddau'r awdurdod lleol yn y dyfodol – yn nhermau bwrw amcan ynglŷn â phrynu gwasanaethau a'r adnoddau y gallai'r awdurdod ei gynnig i'r sector, e.e. hyfforddi, ac ati, ☐ Oes gyda ni gynllun clir ynglŷn â'r defnydd posibl o'r DSM a phroses fyddai'n gyfrwng i'r darparwyr i ymateb i ddadansoddiad yr awdurdod lleol o'r farchnad?

7. Sut olwg fydd ar DSM?

Bydd rhaid llunio DSM i ddiwallu anghenion cylchoedd penodol o'r boblogaeth, wrth gwrs; a bydd hyd y ddogfen a'r manylion yn amrywio. Serch hynny, bydd nifer o nodweddion yn gyffredin i bob un ac mae'r tabl isod yn amlinellu'r hyn a fyddai'n nodweddiadol o gynnwys DSM.

Adran	Elfennau allweddol
Crynodeb o'r trywydd y dymuna'r awdurdod lleol a'i bartneriaid yn y drefn gomisiynu ei ddilyn ynghyd â diben y ddogfen	<ul style="list-style-type: none"> ● Crynodeb o'r deilliannau i'w cyflawni ac unrhyw elfennau polisi, deddfau a rheoliadau a fydd yn dylanwadu ar y farchnad. ● Bydd yn cynnwys crynodeb o'r elfennau allweddol sy'n cael eu cyflwyno yn yr adrannau unigol isod. ● Dyma'r adran i'w chyfansoddi yn olaf un ac, yn ddefnyddol, ddylai hi ddim fod yn hwy na thudalen.
Rhagfynegiadau'r awdurdod ynglŷn â'r galw sydd i ddod, gan nodi'r manau fydd dan bwysau	<ul style="list-style-type: none"> ● Dadansoddiad o'r boblogaeth gyfredol a rhagfynegiadau am yr hyn sydd i'w ddisgwyl dros y 5 i 10 mlynedd ar gyfer y sector perthnasol. Bydd yn nodi'r effaith y gallai unrhyw newid yn y boblogaeth ei gael ar y galw ar wasanaethau'r dyfodol. ● Dylai'r dadansoddiad gwmpasu'r boblogaeth lawn o ddefnyddwyr posibl y gwasanaethau, gan gynnwys y rhai sy'n talu drostyn nhw eu hunain a'r rheiny mae'r awdurdod lleol yn eu hariannu – naill ai'n rhannol neu yn gyfangwbl. Fe ddylid cynnwys ffordd y defnyddwyr o weld pethau yn yr adran yma. ● Pwysleisio agweddau penodol ar y galw presennol a'r dyfodol; e.e. yn ddaearyddol (wardiau trwchus eu poblogaeth) ac o ran natur (dryswch meddwl, anabledau dwys a lluosog ac ati), ac a yw hyn yn debygol o gynyddu, dal yr un fath neu ostwng. Bydd y dadansoddiad hwn yn cynnwys y rhesymeg sy'n sail i'r amcangyfrifon.
Darlun yr awdurdod lleol o'r sefyllfa gyfredol ynglŷn â chyflenwad, gan roi sylw i gryfderau a gwendidau yn y farchnad	<ul style="list-style-type: none"> ● Arolwg o'r gwariant cyfredol ar wasanaethau ar draws y farchnad berthnasol, gan gynnwys adnoddau'r sectorau gwladol, preifat a gwirfoddol. ● Darlun <i>meintiol</i> o'r cyflenwad, gan fwrw golwg ar pa wasanaethau sy'n cael eu darparu – i bwy, ymhle ac ar ba raddfa. Dyma rai materion i fod yn effro iddyn nhw: ydy'r darlun o'r ddarpariaeth yn debygol o ateb galw'r dyfodol; ydy'r gwasanaethau yn yr ardaloedd hynny lle mae'r angen mwyaf, ydy'r gwasanaethau sydd ar gael yn cynnig dewis gwirioneddol? ● Darlun <i>ansoddol</i> o'r cyflenwad cyfredol gan nodi'r meysydd hynny lle mae'n ymddangos nad yw'r gwasanaethau yn cyrraedd y safonau angenrheidiol na gofynion a deilliannau'r defnyddwyr ychwaith. Gall y dyfarniad fod wedi ei seilio ar adroddiadau, rhestr gŵynion, atebion i arolygon ymgyrchoedd cwsmer cudd ac ati.
Patrymau ymarfer penodedig y bydd yr awurdod lleol a'i bartneriaid yn eu cefnogi	<ul style="list-style-type: none"> ● Arolwg o'r ffordd mae'r sefydliad comisiynu yn deall proses cyflenwi yn nhermau'r dystiolaeth ddiweddaraf ynglŷn â'r ffyrdd gorau o fynd ati a'r methodolegau gorau. ● Esboniad ar y patrymau gofal dymunol ynghyd â dadansoddi i ba raddau mae'r ddarpariaeth gyfredol yn cyfateb iddyn nhw. ● Awgrymiadau ynglŷn â sut y gallai'r farchnad sicrhau newidiadau. ● Datganiad ynglŷn â bwriad y comisiynwyr i naill ai ddarparu ynteu brynu unrhyw wasanaethau yn uniongyrchol; a fyddan nhw'n chwilio am gytundebau fframwaith gyda'r darparwyr ac a fydd y rheiny wedi eu seilio ar ddeilliannau. ● Esboniad ar y meysydd lle bydd yr awdurdod lleol yn ceisio dylanwadu ar yr arolygiaeth, defnyddwyr y gwasanaethau, y rhai sy'n rhoi gofal, neu'r llywodraeth genedlaethol.

Adran	Elfennau allweddol
Lefel tebygol yr adnoddau yn y dyfodol	<ul style="list-style-type: none"> ● Blaenoriaethau'r awdurdod lleol: lle mae e eisiau gweld datblygu gwasanaethau a'r meysydd hynny lle byddai yn llai tebygol o brynu gwasanaethau. ● Disgrifiad o'r drefn caffael debygol yn y dyfodol, a sut y gallai hynny gyfeirio'r delfryd a nodwyd yn yr adran flaenorol. ● Os oes llai o arian i'w neilltuo, esboniad ar hynny a'r cyfleoedd i'r farchnad i gynnig am gytundebau neu i gymryd rhan ynglŷn â syniadau ar gyfer ail gynllunio gwasanaethau a phatrymau cynnal eraill. Os bydd meysydd penodol mewn perygl o weld llai o arian, dadansoddiad o'r meysydd a fydd yn debygol o wynebu datgomisiynu neu golli cefnogaeth - ynghyd â'r ffordd y bydd yr awdurdod lleol yn ceisio sicrhau'r newidiadau hynny.
Y cymorth bydd yr awdurdod lleol yn ei gynnig ar gyfer gwireddu'r patrwm mae e wedi ei nodi	<ul style="list-style-type: none"> ● Dadansoddiad o'r effaith mae'r awdurdod yn ei ragweld pe bai rhagor o ddefnyddwyr y gwasanaethau yn talu am eu gofal eu hunain neu'n trafod y telerau ar gyfer hynny, ynghyd ag effaith hynny ar y farchnad. ● Cyfleoedd i ddylanwadu ar syniadau yn y dyfodol ac ar unrhyw gynigion penodol a allai fod ar gael i ddarparwyr; e.e. cytundebau wedi eu seilio ar ddeilliannau, argaeledd tiroedd, cymorth i gael caniatâd cynllunio, gwarantu neu danysgrifennu gwasanaethau, hyfforddi a datblygu, cymorth i fusnesau a rheolwyr.

Nid gorchwyl hawdd mo llunio DSM. Mae gofyn am wybodaeth sicr, dadansoddiad cryno a pharodrwydd i ymgysylltu â nifer o wahanol fudd-ddeiliaid mewn modd a fydd yn hybu trafodaeth ddiffuant ac ystyrlon. Serch hynny, fe all fod yn werth y drafferth, o ran bod yn gymorth i awdurdodau lleol a'u partneriaid i ddod o hyd i'r math o wasanaethau y bydd eu hangen ar gyfer diwallu anghenion y bobl leol yn y blynyddoedd sydd i ddod. u

8. Y cwestiynau sy'n codi eu pennau amlaf

Mae llawer o awdurdodau ar draws gwledydd Lloegr, Yr Alban a Chymru wrthi'n paratoi datganiadau o sefyllfa'r farchnad ar hyn o bryd. Amlinellwn, isod, rai o'r cwestiynau hynny sy'n codi eu pennau amlaf yn eu gwaith, ynghyd ag awgrymiadau ar gyfer eu hateb:

8.1 Oes rhaid inni baratoi datganiad o sefyllfa'r farchnad?

Does dim un gofyn statudol ar unrhyw awdurdod lleol yng Nghymru i baratoi datganiad o sefyllfa'r farchnad. Serch hynny, mae cael darlun cywir o'r anghenion a'r marchnadoedd yn weithgaredd allweddol yn y ddogfen Cynllun Gweithredu Llywodraeth Leol ac mae paratoi datganiadau o sefyllfa'r farchnad ar gyfer maes gofal cymdeithasol yn cael ei ystyried yn arfer dda.

8.2 Oes caniatâd inni baratoi'r datganiad o sefyllfa'r farchnad yn rhan o bartneriaeth ar y cyd â'n partneriaid?

Er bod modd paratoi'r dadansoddiad o'r galw a'r cyflenwad ar y cyd, rhaid bod yr awdurdod lleol yn gwbl glir ynglŷn â'r ffordd y bydd yn mynd ati i hwyluso'r farchnad. Er enghraifft, mae angen i'r awdurdod lleol gyflwyno, yn gwbl ddiamwys, pa adnoddau yn union sydd ar gael; ei ddisgwyliadau ynglŷn â phatrymau cynnal y gwasanaethau ynghyd â'r deilliannau sy'n angenrheidiol. Yn ei hanfod, datganiad clir o gynlluniau'r sector gwladol ar gyfer y farchnad ym maes iechyd a gofal cymdeithasol yw'r datganiad o sefyllfa'r farchnad.

8.3 Mae'n darparwyr ni'n rhychwantu ffiniau mwy nag un awdurdod lleol: gawn ni baratoi datganiad o sefyllfa'r farchnad ar y cyd?

Fe all fod yn beth synhwyrol i awdurdodau weithio ar y cyd ar baratoi datganiad o sefyllfa'r farchnad mewn ambell achos. Gallai hynny fod yn gefnogaeth gydfuddiannol i'w awduron. Yn bwysicach na hynny, efallai y byddai'n adlewyrchu cymunedau o ddarparwyr lleol – lle bo cytundebau rhanbarthol wedi eu sefydlu er enghraifft. Serch hynny, lle bo gwahaniaethau, megis o ran y galw, neu yn nhermau'r patrwm ar gyfer cymorth yn y dyfodol neu o ran ffyrdd gwahanol yr awdurdodau o fynd ati, byddai angen pennu'r rheiny yn glir ac yn ddiamwys.

Mae'r rhaglen ar gyfer cydweithio rhanbarthol yn mynd rhagddi ar garlam yng Nghymru ac mae llawer o awdurdodau lleol yn cymryd rhan mewn mentrau rhanbarthol i sicrhau rhagor o alluoedd ynghylch rheoli

trefnau comisiynu gwasanaethau gofal cymdeithasol. Yn achos rhai marchnadoedd, megis cartrefu plant sydd dan ofal awdurdod, gofal arbenigol i bobl ag afiechyd y meddwl neu anabledau dysgu neu drafferthion ynglŷn â chamddefnyddio cyffuriau, er enghraifft, gallai trefnau cydweithredu rhanbarthol fod yn sefyllfa ddefnyddol ar gyfer paratoi DSM rhanbarthol.

8.4 Sut rydyn ni'n diffinio marchnad - ynteu ai sôn am ofal cymdeithasol yn ei gyfanrwydd ydyn ni?

Mae angen bod y canolbwynt ar ddiffiniad y darparwr ei hun o'r farchnad, yn hytrach nag ar y modd mae'r awdurdod lleol yn diffinio ei swyddogaethau. Os bydd darparwyr o'r farn eu bod nhw'n gwasanaethu marchnad sydd wedi ei diffinio gan eu defnyddwyr, megis hen bobl ag anabledau dysgu, fe ddylid paratoi datganiad o sefyllfa'r farchnad ar gyfer pob un o'r meysydd hynny. Mae hi'n bwysig disgrifio yr hyn sydd o fewn cwmplas y datganiad o sefyllfa'r farchnad - ac weithiau'r rhai sydd tu hwnt iddo. Er enghraifft, bydd rhai datganiadau o sefyllfa'r farchnad yn canolbwyntio ar gylchoedd penodol, megis hen bobl, ac eraill yn canolbwyntio ar adrannau o'r boblogaeth, megis pobl hŷn â dryswch meddwl.

8.5 Beth a olygir wrth 'wynebu'r farchnad'?

Dogfen yw hon y dylid ei pharatoi ar gyfer pobl sy'n darparu gwasanaethau mewn marchnad benodol, boed yn y sector gwladol, preifat neu wirfoddol. Dylai, felly, anelu at roi gwybodaeth i'w darllenwyr na fyddai, o bosibl, yn hysbys iddyn nhw ac a fyddai o gymorth ynglŷn â chynllunio dyfodol eu busnesau. Fe ddylai gynnig darlun clir o unrhyw fylchau yn y farchnad sydd ohoni a nodi'r hyn mae defnyddwyr - a defnyddwyr posibl - yn ei ddweud ynglŷn â'r gwasanaethau. Dylai fod yn ddogfen sy'n hybu trafodaeth rhwng yr awdurdod lleol a'i ddarparwyr.

8.6 Mae gyda ni ddigon o fanylion ynglŷn â'r galw yn barod, pam mae eisïau rhagor o waith dadansoddi?

O ddeall y galw, gallai allosod y data ynglŷn â'r boblogaeth ynddo'i hun - heb gymhwyso dadansoddiad craffach a manylach - fod yn brin o fod yn gymwynas. Er enghraifft: gall y tueddiadau ynglŷn â'r boblogaeth amrywio ymhen amser; gallai arferion wedi eu seilio ar dystiolaeth ddylanwadu ar bersbectifau ynglŷn â'r mathau mwyaf priodol o gamau ymyriad ar gyfer cylchoedd o glientiaid. Yn ogystal â hynny, fe allai'r deddfau a'r polisïau perthnasol newid.

Yn ôl at dudalen y cynnwys

8.7 Beth a olygir wrth 'poblogaethau cyfan'?

Yn y gorffennol dim ond ar y cylchoedd sy'n hysbys a'r rhai mae'r wladwriaeth yn eu hariannu mae llawer o'r strategaethau ar gyfer gofal cymdeithasol wedi bwrw golwg. O roi ystyriaeth i'r 'farchnad gyfan', mae hi'n bwysig ehangu'r dadansoddiad. Er enghraifft, efallai bod nifer y bobl hŷn sydd mewn cartrefi preswyl y mae'r wladwriaeth yn talu amdany'n nhw yn hysbys inni; serch hynny, fe allai fod o gymorth inni gael gwybod faint sydd yn talu amdany'n nhw eu hunain ac i roi ystyriaeth i oblygiadau hynny ar gyfer marchnad y dyfodol. Hwyrach nad yw rhai awdurdodau'n gallu cyrchu'r wybodaeth honno yn hwylus. Serch hynny, fe all fod o fudd petai'r datganiad o sefyllfa'r farchnad ddim ond yn ategu'r wybodaeth gyfredol ac yn rhoi amcan o'r hyn y byddai'r awdurdod yn dymuno gwell dealltwriaeth ohono yn y dyfodol.

8.8 Os defnyddwyr y gwasanaethau gofal fydd yn cyfeirio'r galw a'r cyflenwad yn y dyfodol pam dylai'r awdurdod drafferthu?

Mae proses hwyluso'r farchnad yn cydnabod newid yn rôl yr awdurdod lleol: o fod yn ddarparwr gwasanaethau gofal i un lle bydd yn ceisio dylanwadu ar y farchnad, ei datblygu a'i hannog i gyfeiriad darparu gofal safonol.

8.9 Oes angen strategaethau comisiynu amon ni bellach?

'Weithiau' ydy'r ateb i'r cwestiwn yma! Mae'n debyg y bydd strategaeth ar gyfer comisiynu yn ddogfen strategol helaethach, fwy manwl a fydd yn mynegi bwriadau ehangach ynglŷn â chomisiynu ac wedi ei seilio ar asesuadau manwl o'r anghenion a fydd yn cynnig datganiad o'r hyn fydd y galw. Disgrifiad o elfennau allweddol strategaeth yn nhermau ffyrdd yr awdurdod lleol o fynd ati yn ei ymwneud â darparwyr a chyflenwad yw'r datganiad o sefyllfa'r farchnad yn bennaf. Mae'r diagram yn Atodiad 1 yn darlunio'r berthynas rhwng strategaethau comisiynu, datganiadau o sefyllfa'r farchnad a chynlluniau caffael.

8.10 Ym mha fodd dylen ni ddsbarthu datganiadau o sefyllfa'r farchnad?

Mae awdurdodau lleol yn sefydlu mwy a mwy o 'Gylchoedd Trafod i Ddarparwyr' er mwyn gofalu eu bod nhw'n cael trafodaethau uniongyrchol gyda'u darparwyr yn rheolaidd. Dyna fan cychwyn amlwg a defnyddiol ar gyfer dosbarthu copïau o ddatganiadau o sefyllfa'r farchnad. Mae eraill yn paratoi adrannau penodol ar eu gwefannau corfforaethol - lle bydd modd rhoi gwybodaeth am eu bwriadau ynglŷn â chomisiynu, ynghyd â manylion perthynol, megis datganiad o sefyllfa'r farchnad.

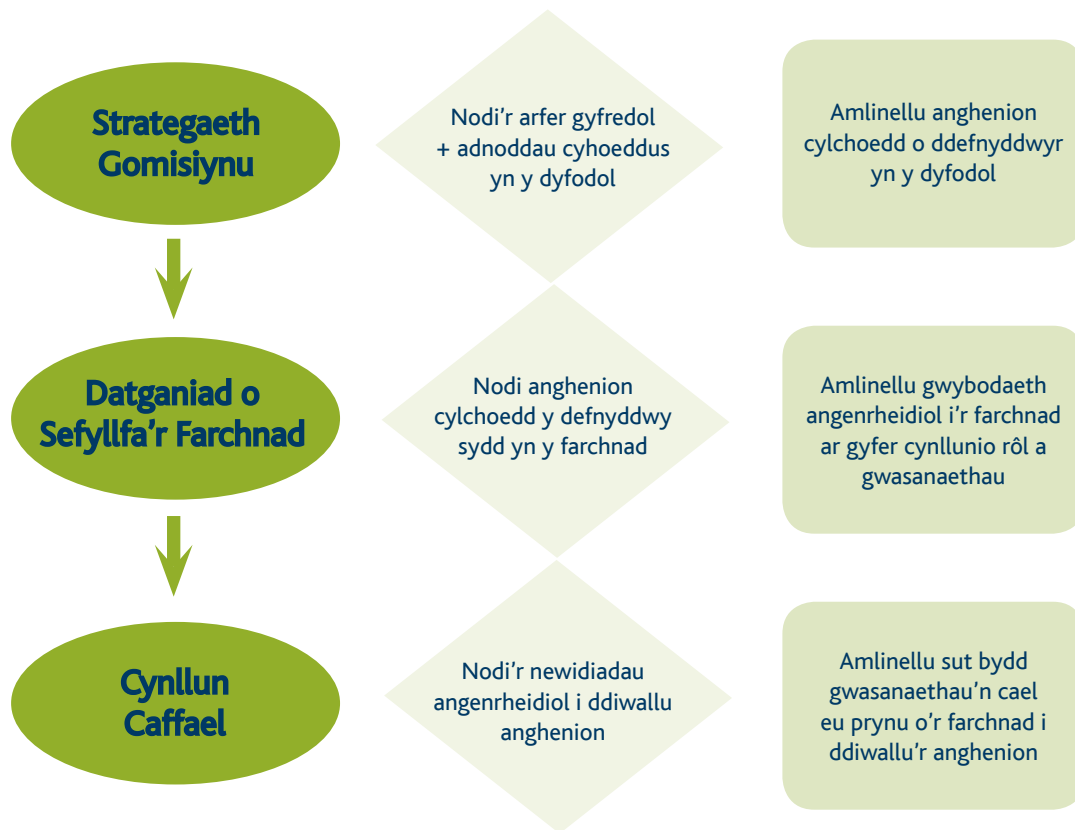
9. I gloi

Mae swyddogaeth yr awdurdodau lleol yn newid; a'r awgrym yn eu polisiau cyfredol a'r rhai ar gyfer y dyfodol yw y bydd eu gorchwyl ynglŷn â hwyluso, cefnogi a datblygu'r farchnad ar gyfer gofal cymdeithasol yn dod yn fwyfwy pwysig. Dyma orchwyl gymhleth, ymestynnol a bydd gofyn bod gan gomisiynwyr fedrau newydd a thechnegau newydd yn gymorth i fynd i'r afael â nhw. Nid paratoi datganiadau o sefyllfa'r farchnad a'u cymhwyso ar gyfer cael darlun clir o'r farchnad – ac yna gweithio ar y cyd â'r darparwyr i roi cymorth iddyn nhw allu ymateb i'r anghenion – fydd yr unig ffordd o gyflawni hyn: eithr yn bendant mae hi'n ei hamlygu ei hun yn un ffordd ddigon buddiol o fynd ati yn barod.

Yn ôl at dudalen y cynnwys

Atodiad 1: Y berthynas rhwng strategaeth gomisiynu, datganiad o sefyllfa'r farchnad a chynllun caffael

Atodiad 2: Deunyddiau enghreifftiol ar gyfer gofal cymdeithasol i oedolion

Dyma enghraifft o ddatganiad o sefyllfa'r farchnad wedi ei seilio ar fanylion gan nifer o awdurdodau Cymru.

DSM Gofal Cymdeithasol i Oedolion ar gyfer Sir y Ddraig

Crynodeb o'r trywydd mae'r awdurdod lleol a'i bartneriaid comisiynu'n dymuno ei ddilyn ynghyd â diben y ddogfen

Mae'r ddogfen yma ar gyfer darparwyr cyfredol gwasanaethau gofal a chymorth cymdeithasol i oedolion a darparwyr y dyfodol. Dyma ddechrau trafodaeth rhwng y cyngor, defnyddwyr y gwasanaethau, cynhalwyr, darparwyr - ac eraill - ynglŷn â'r delfryd ar gyfer marchnadoedd gofal cymdeithasol y dyfodol. Rydyn ni'n ymroddedig yn ein bwriad o hybu marchnad amrywiol, weithgar lle bydd anogaeth a gwobrau i arloesedd ac egni ac un na fydd yn goddef arferion tala.

Rhagfynegiadau'r awdurdod lleol ar y galw fydd yn y dyfodol, gan nodi'r manau a fydd dan bwysau

Bydd newidiadau sylweddol ym maes Gofal Cymdeithasol i Oedolion yn y dyfodol. Erbyn 2030 bydd bron 20% o'r boblogaeth dros 65 blwydd oed (*ffynhonnell : Daffodil*) Bydd cynnydd yn y galw am wasanaethau ar gyfer pobl hŷn fel y bydd poblogaethau lleol a chenedlaethol yn newid yn sgîl datblygiadau'r gwyddorau meddygol, gan olygu bod rhagor o bobl yn byw yn hwy. Fydd adnoddau ariannol y llywodraethau ddim yn cyfateb â'r twf yn y galw a hynny'n golygu bod eisiau ffordd newydd o fynd ati i gynnal gwasanaethau gofal a chymorth. Waeth faint o arian a fydd ar gael, bydd pobl yn hawlio dewis ynglŷn â'r ffyrdd o ddiwallu eu hanghenion. Roedd canlyniadau arolwg o'r cwsmeriaid yn ddiweddar yn arwyddo bod rhoi cymorth i'r bobl i fyw eu bywydau yn annibynnol ac i barhau i drigo yn eu cartrefi eu hunain yn un o'r blaenoriaethau.

Darlun yr awdurdod lleol o'r sefyllfa gyfredol ynglŷn â'r cyflenwad, gan roi sylw i gryfderau a gwendidau'r farchnad

Mae 73 o gartrefi gofal cofrestredig sy'n rhoi gofal i bobl hŷn yn yr ardal, gan gynnig lleoedd ar gyfer tua 2,900. Y cyngor sy'n rhedeg 4 o'r rhain; a'r gweddill yn perthyn i'r sector annibynnol. Yn ôl systemau gwybodaeth y cyngor, mae'r awdurdod lleol yn prynu tua 60% o gyfanswm y lleoedd ar ran trigolion yr ardal.

Mae 24 o'r cartrefi gofal (â 741 o welyau) yn ateb y gofynion ynglŷn â ffioedd ychwanegol y cyngor i dalu am ofal dryswch meddwl. Mae 80 o welyau Dryswch Meddwl ychwanegol i'w cael yn y ddau gartref gofal mae'r cyngor yn eu gweinyddu.

Mae nifer o'r cartrefi gofal ym mherchnogaeth unigolion ac mae rhai o'r darparwyr hyn wedi mynegi eu bwriad i ymddeol a gwerthu eu heiddo pan fydd y farchnad tai yn gryfach. Rydyn ni wedi nodi eisioes nad yw rhai o'r cartrefi hyn yn hyfyw – oherwydd prinder lleoedd yn bennaf – ond yn ogystal â hynny mae rhai mewn cyflwr gwael oherwydd esgeuluso gwaith cynnal a chadw.

Patrymau arfer y bydd yr awdurdod lleol a'i bartneriaid yn eu hybu

Rydyn ni'n meithrin ffordd newydd o roi cymorth i bobl sydd wedi colli gafael ar fedrau bywyd fel eu bod nhw'n adennill eu hannibyniaeth trwy gyfrwng cyfuniad o wasanaethau iechyd a gofal a chymorth cymdeithasol. Rydyn ni wedi arbrofi â hyn yn un o gylchoedd gwledig y sir trwy sefydlu carfan gyfun o weithwyr iechyd, gofal cymdeithasol a chadw cartref.

Caiff y clientiaid eu hatgyfeirio'n uniongyrchol gan feddygon teulu neu driniaethwyr mewn ysbytyau – neu eu hail gyfeirio gan ein canolfan alwadau. Does dim rhestrau aros na meini prawf, gan fod y rheiny'n sefydlu rhwystrau o'r dechrau un.

Mae'r gwasanaeth yn rhad ac am ddim ac ar gael am hyd at chwe wythnos. Caiff annibyniaeth y client ei ddatblygu i'r eithaf ac, yn ddelfrydol, fydd dim angen unrhyw gymorth parhaol. Serch hynny, cydnabyddwn y bydd angen cynnal gwasanaeth gofal a chymorth y tymor hir weithiau, yn sgîl cyfnod o adalluogi. Mae'r gwasanaeth yma'n fodd o osgoi treulio amser mewn ysbyty ac yn hwyluso trefnau i adael yr ysbyty yn fuan, fel bo modd i gwsmer ysbyty aciwt osgoi cyfnod mewn ysbyty cymuned.

Fe hoffen ni i ddarparwyr gynnal trefnau adalluogi trwy gynnig gwasanaethau sy'n adlewyrchu:

- Darpariaeth gofal a chymorth integredig sy'n hyblyg er mwyn cyflawni deilliannau da i'r cwsmeriaid.
- Meithrin doniau'r gweithlu, gan gynnwys cyfrannu at drefnau asesu ac adolygu a fydd yn ymateb yn well i anghenion y cwsmeriaid.
- Cysondeb o ran y rhai sy'n rhoi gofal a natur y gofal fel ei gilydd.
- Gweithio yn unol ag ysbryd delfrydau adalluogi i wireddu annibyniaeth.
- Rhoi'r cwsmeriaid mewn cysylltiad â chyfleoedd ehangach yn y gymuned.
- Gweithwyr yn cael eu hyfforddi a gwasanaethau'n cael eu meithrin i allu ymateb i'r cynnydd yn nifer y cwsmeriaid â dryswch meddwl.
- Trefn gludiant a phatrwm prisiau sy'n syml.
- Rydyn ni â'n golwg ar weithio ar y cyd â darparwyr gwasanaethau sy'n gallu sefydlu gwasanaethau cost-effeithiol ac o ansawdd da mewn ardal hynod wledig ei natur a'i phoblogaeth yn un wasgaredig.
- Y gallu i gynnal gwasanaethau trwy gyfrwng y Gymraeg yn ogystal â thrwy gyfrwng y Saesneg.

Lefel debygol yr adnoddau yn y dyfodol

- Roedd y gyllideb ar gyfer lles oedolion, iechyd a chymunedau yn 2011/12 5.9% yn is na'r gyllideb oedd ar gael y flwyddyn gynt; mae'r gyllideb sydd ar gael yn 2012/13 4.5% yn is eto; ac yn 2013/14 bydd hi 4.1% yn is unwaith yn rhagor.
- Yn ystod y flwyddyn a aeth heibio, gwariodd y cyngor £76 miliwn (clir) gyda 590 o sefydliadau ar wasanaethau gofal cymdeithasol i bobl hŷn yn 2010/11. Roedd hynny yn 55% o gyfanswm y gwariant ar ofal cymdeithasol i oedolion, 3% yn uwch na'r cyfartaledd yn genedlaethol.
- Fel y gwelwch chi oddi wrth y tabl, fe fuodd cynnydd cymesur yn y gwariant ar ofal preswyl ar gyfer hen bobl. Mae angen inni newid y gyfran yma fel bod mwy o'r gyllideb yn cael ei gwario ar wasanaethau ataliol a thrwy daliadau arian parod a llai o'r gyfran ar ofal cofrestredig.

Y cymorth bydd yr awdurdod lleol yn ei gynnig ar gyfer y patrwm y mae wedi ei nodi

Mae'r cyngor yn dymuno rhoi cymorth i ddarparwyr y sector gwirfoddol, trwy gyfrwng sefydliadau isadeiledd, i ddod at ei gilydd i sefydlu rhagor o gyfalaf cymdeithasol yn ei gylch. Mae dymuniad hefyd i gwtogi ar y gofynion ar ddarparwyr i weithio yn rhan o drefniadau cytundebol cymhleth a'i gwneud hi'n haws i'r darparwyr cyfredol - a rhai newydd i ddod – i ddod yn rhan o'r farchnad ac i weithio ar y cyd â ni. Nod y cyngor yw parhau i roi anogaeth i'r bobl leol i gynorthwyo ynglŷn â dylanwadu ar y penderfyniadau comisiynu yn lleol a bydd yn ymgynghori â'r trigolion ar bob achlysur ar gyfer llywio natur y gwasanaethau maen nhw eu heisiau.

Atodiad 3: Enghraifft o ddatganiad o sefyllfa'r farchnad ar gyfer gwasanaethau i blant

Mae'r enghraifft yma wedi ei chodi o'r ddogfen 'Comisiynu ar gyfer Teuluoedd a chanddyn nhw Anghenion Cymhleth' a baratôdd y Sefydliad Gofal Cyhoeddus yn rhan o Raglen Comisiynu Cymorth ar ran Bwrdd Gwella Materion Plant. Mae modd dod o hyd iddo ar wefan <http://ipc.brookes.ac.uk/>

Roedd y rhai a gymerodd ran yn y gweithdy ymgynghori ar gyfer Cymru o'r farn fod yr enghraifft yma'n fuddiol pan fo angen paratoi datganiadau o sefyllfa'r farchnad ynglŷn â gwasanaethau i blant. Mae'n dangos y ffordd ynglŷn â disgrifio:

- Y gynulleidfa ar gyfer datganiad o sefyllfa'r farchnad.
- Dadansoddiad o'r galw.
- Y sefyllfa gyfredol ynglŷn â chyflenwi ar ei gyfer.
- Patrymau arfer dda mae'r comisiynwyr yn dymuno eu hyrwyddo.
- Unrhyw newidiadau arwyddocaol a phenodol mae'r awdurdod lleol yn gofyn amdano ynglŷn â chynnal y gwasanaeth.
- Faint o arian sy'n debygol o fod ar gael.
- Disgrifiad o'r modd y bydd yr awdurdod lleol yn rhoi cymorth i ddarparwyr i sicrhau'r deilliannau dymunol.

Mae'r enghraifft yma yn rhoi darlun o ddatganiad o sefyllfa'r farchnad ar gyfer gwasanaethau i blant. Dydy hi ddim yn batrwm o bolisi, eithr caiff ei defnyddio yma i ddangos ffordd y gallai'r canllawiau yma gael eu cymhwyso yn ymarferol.

Datganiad o Sefyllfa'r Farchnad ar gyfer Canolfannau i Blant yn nhref Rhywle-neu'i-gilydd

Mae canolfannau i blant yn angor yn ein darpariaeth ar gyfer teuluoedd bregus a chanddyn nhw blant bach. Rhaid inni feddwl am wneud y defnydd gorau o'n hadnoddau lleol i gyd i sicrhau'r deilliannau gorau ar gyfer pob un o'n plant hyd at 5 oed, gan gynnwys, yn benodol, ein plant mwyaf bregus.

Anelir y datganiad hwn o sefyllfa'r farchnad at:

- cyrff sydd â diddordeb mewn darparu gwasanaethau canolfannau i blant – y mathau o wasanaethau rydyn ni'n bwriadu rhoi cymorth ynglŷn â nhw.
- teuluoedd –rydyn ni'n bwriadu mowldio marchnad canolfannau i blant i ddiwallu eich anghenion yn y ffordd orau a bydd anogaeth ichi i gymryd rhan.

Mae'r datganiad yn gam cyntaf i drafodaeth ar ddyfodol marchnadoedd canolfannau i blant. Anelwn at gyflwyno cipolwg clir ar ein ffyrdd arfaethedig o gomisiynu gwasanaethau canolfannau i blant a'n delfryd ynglŷn â'r modd gall gwasanaethau allweddol eraill, megis ymwelwyr iechyd, gwasanaethau lleferydd ac iaith, a gwasanaethau addysg y blynyddoedd cynnar weithio ar y cyd â chanolfannau i blant a'u defnyddio yn ganolbwynt lleol, hanfodol ar gyfer teuluoedd bregus.

Mae'n rhoi ystyriaeth i ganfyddiadau'r arolwg o ganolfannau i blant a gwasanaethau cyfochrog a gafodd ei gynnal yn ddiweddar ac mae'r rheiny wedi eu rhannu gyda theuluoedd a darparwyr lleol, ein Strategaeth Comisiynu ar gyfer y Blynyddoedd Cynnar, ynghyd â'r wybodaeth sydd gyda ni ynglŷn ag arfer dda neu arferion sy'n datblygu. Yn ogystal â hynny, mae'n cadw mewn cof y datblygiadau cenedlaethol mewn perthynas â'r gwasanaethau iechyd yn gyffredinol ynghyd ag adolygiadau cenedlaethol megis Adroddiad Kennedy (2010), Arolwg o Gam Sylfaen y Blynyddoedd Cynnar (2011), Adolygiad Allen (2011) ac Adolygiad Munro o'r Gwasanaethau Diogelu Plant (2011).

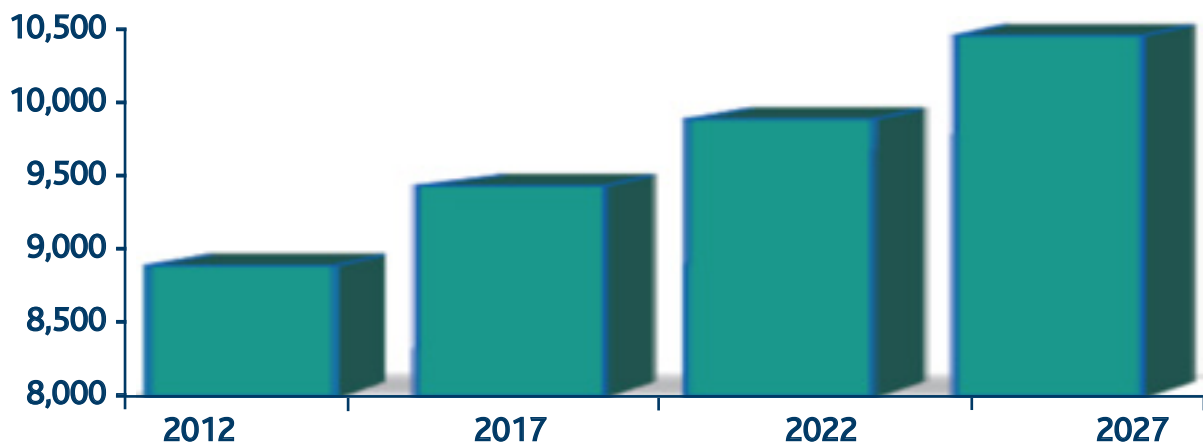
Rydyn ni'n ymroi i ysgogi marchnad amrywiol, weithgar lle bydd anogaeth i arloesedd a gweithredu egnïol – a gwobrwyon – a gweithredu i gael gwared ar arferion gwael. Bydd hyn yn rôl bwysig i Bartneriaeth Materion Plant a Phobl Ifainc. Mae'r cyfan yn rhan allweddol o lunio amgylchfyd lle bydd modd i bob teulu, ac yn arbennig y rhai sy'n amlygu anghenion ychwanegol, i ymgysylltu â gwasanaethau sy'n adeiladu ar gryfderau teuluol a manteisio arny'n nhw - ynghyd â mynd i'r afael ag unrhyw anawsterau – gan anelu yn y pen draw ar sicrhau deilliannau gwell i blant.

Mae modd i gyrff sydd â diddordeb mewn darparu canolfannau i blant i ddod i wybod am ein bwriadau ni - yn ein rôl yn brynwyr gwasanaethau - ynghyd â chael manylion am ein delfryd ynglŷn â'r ffyrdd y gallai gwasanaethau ymateb i'r ymgyrch genedlaethol dros ganolbwyntio dwysach ar y teuluoedd mwyaf bregus.

Y galw tebygol yn y dyfodol ynghyd â'r manau a fydd dan bwysau

Bydd cynnydd araf yn nifer y plant 0 - 5 oed yn ein poblogaeth dros y 10 - 15 mlynedd besaf.

Y boblogaeth dan 5 oed

Daw'r teuluoedd sydd wedi eu cofrestru ar hyn o bryd ar gyfer manteisio ar wasanaethau canolfannau i blant o amrediad o wahanol gefndiroedd ac mae rhai canolfannau yn llwyddo i ddenu rhagor o deuluoedd bregus o blith amrywiaeth ehangach o gefndiroedd. Serch hynny, mae gogwydd yn gyffredinol o blaid rhieni a allai ymdopi heb gymorth ychwanegol; a dydyn ni ddim yn llwyddo i ysgogi digon o alw am wasanaethau sydd wedi eu hanelu at roi cymorth i'r teuluoedd mwyaf bregus, e.e.:

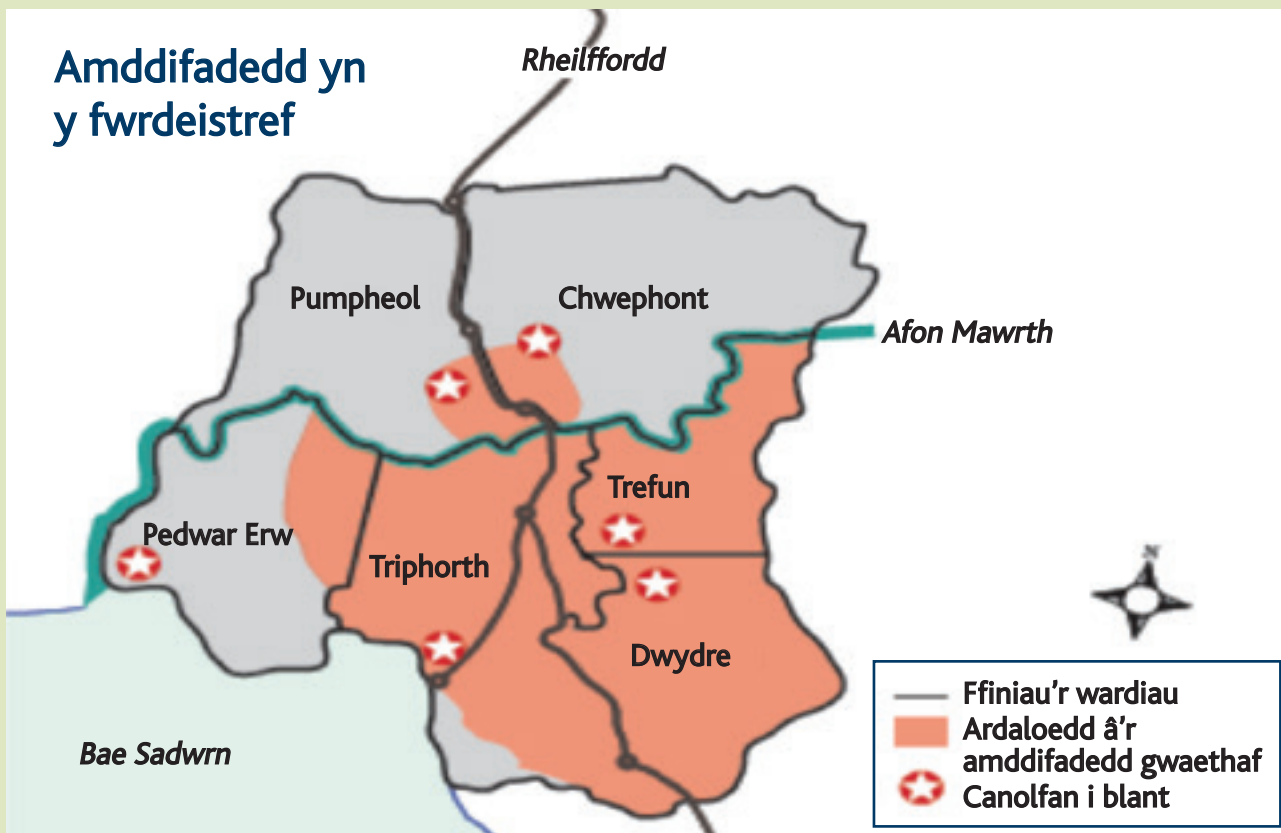
- teuluoedd â phlant a chanddyn nhw anabledau.
- y rhieni ifancaf - y rhieni sydd yn eu harddegau yn arbennig.
- teuluoedd lle mae'r rhieni â thrafferthion afiechyd y meddwl.
- teuluoedd lle mae'r rhieni yn goryfed neu'n camddefnyddio cyffuriau.
- teuluoedd lle mae trais yn y cartref.

Mae galw mawr am agweddau allweddol ar wasanaethau canolfannau i blant, megis dosbarthiadau ar swyddogaethau rhieni; yn achos y rhain eto, does dim digon o deuluoedd a chanddyn nhw anghenion ychwanegol yn cael y cymorth angenrheidiol i'w mynychu.

Bydd teuluoedd – gan gynnwys teuluoedd bregus sy'n mynychu canolfannau i blant – yn teithio; dydyn nhw ddim o angenrhaid yn mynychu'r ganolfan leol.

Ymhlith y wardiau sydd fwyaf difreintiedig ac yn amlygu'r nifer fwyaf o ddangosyddion teuluoedd bregus mae: Trefun, Dwydre a Thriphorth er bod pocedi o amddifadedd a theuluoedd bregus i'w cael ym mhob un o'r chwe ward sydd gyda ni.

Amddifadedd yn y fwrdeistref

Er bod ein cyfrannau ynglŷn ag arferion bwydo ar y fron, at ei gilydd, yn uchel - o'u cymharu â'r darlun yn genedlaethol - mae'r cyfrannau ar gyfer cylchoedd bregus, megis mamau ifainc iawn, yn parhau yn ystyfnig o isel.

Mae teuluoedd bregus yn ymgysylltu â Charfan o Gwmpas y Teulu yn lleol, ond mae'r rhan fwyaf yn blant hŷn ac yn bobl ifainc. Ychydig yw'r galw ar drefniadau Carfan o Gwmpas y Teulu yn achos teuluoedd â phlant dan 6 oed. Does dim cofnodion cadarn ynglŷn ag i ba raddau mae Carfan o Gwmpas y Teulu yn cyrchu gwasanaethau canolfannau i blant ac ychydig iawn o gyswllt sydd rhwng y ddau gylch.

Mae'r galw am wasanaethau arbenigol ar gyfer plant anghenus dan 5 oed yn dal i gynyddu'n araf mewn manau, ond heb fod i'r un graddau ag ardaloedd eraill.

Amlygodd canlyniadau arolwg a gafodd ei gynnal yn ddiweddar, ymhlith rhieni canolfannau i blant, bod nifer o'r defnyddwyr cyfredol yn fodlon ar y gwasanaethau sy'n cael eu cynnig; ond bydden nhw'n hoffi mwy o hyblygrwydd o ran oriau, gan gynnwys rhagor o weithgareddau gyda'r nos a thros y Sul, rhagor o gylchoedd ar gyfer y tadau, derbynfydd mwy croesawgar a rhagor o drefnau cymorth wyneb-yn-wyneb i unigolion lle bo hynny'n briodol.

Y sefyllfa gyfredol o ran cyflenwi

Ar hyn o bryd rydyn ni'n ariannu canolfan i blant ym mhob un o'r chwe ward sydd gyda ni. Mae economi'r ddarpariaeth yn un gymysg, gyda'r cyngor yn cynnal rhai canolfannau a gwasanaethau a rhai'n cael eu cynnal gan gylchoedd gwirfoddol a chymunedol.

Bydd lefel 'y cynnig' a'r math o weithgareddau yn amrywio'n fawr o ganolfan i ganolfan. Mae'r rhan fwyaf yn cynnig y pethau sylfaenol, megis darpariaeth addysg feithrin, cylchoedd mam a'i phlentyn, cyngor ar swyddi a chymorth cyffredinol i deuluoedd. Serch hynny, dydy pob canolfan ddim yn cynnig rhaglenni ar rôl rhieni sydd wedi eu sylfaenu ar dystiolaeth – rhywbeth, fel y gwyddon ni, sy'n ganolog i gamau ymyriad effeithiol – na chymorth dwys wedi ei deilwra ar gyfer teuluoedd sydd wedi eu pennu yn rhai bregus. Does dim gwasanaethau estyn braich sydd â'r modd i dargedu teuluoedd a all fod yn ei chael hi'n anodd i ofyn am gymorth a'u cynnal ychwaith.

Ymhlith y gwasanaethau mae'r canolfannau i blant mwyaf llwyddiannus yn eu darparu mae cyfuniad o wasanaethau agored a deniadol, megis darpariaeth feithrin, tylino babanod a chylchoedd mam a'i phlentyn a'r canlynol yn rhan o'u darpariaeth:

- rhaglenni ar rôl rhieni sydd wedi eu seilio ar dystiolaeth – tebyg i rai Webster Stratton.
- cylchoedd y tadau.
- cylch trafod y rhieni.
- gwasanaethau estyn braich.
- cymorth arferion bwydo ar y fron.
- moddion cyrchu gwasanaethau eraill, megis gwasanaethau bwrw bol a gwasanaethau cymorth ynglŷn ag afiechyd meddwl a chyngor ar faterion tai a dyledion.
- cylchoedd ar gyfer rhieni ifainc.
- cymorth wedi ei deilwra'n arbennig ar gyfer teuluoedd.
- gweithgareddau cymunedol.
- gweithgareddau ar gyfer plant anabl a'u teuluoedd.

Patrymau ymarfer y byddwn ni'n eu hannog a'u cynorthwyo

Rydyn ni'n dal gafael ar ymrwymiad i gomisiynu gwasanaethau canolfannau i blant, gan ganoli'r adnoddau ar fröydd penodol lle mae'r amddifadedd a'r anghenion mwyaf. Bydd angen i ganolfannau i blant barhau i gynnal gwasanaethau 'craidd' ac yn eu plith:

- arweinyddiaeth egnïol, llawn gweledigaeth.
- derbynfydd croesawgar, ynghyd â gwasanaethau gwybodaeth, cyngor a chymorth hawdd eu cael.
- gweithio ar y cyd â theuluoedd a rhoi rhan i'r rhieni yngŷn â chynllunio'r ffordd mae'r gwasanaethau'n cael eu cynnal.
- gwasanaethau a fydd yn hyrwyddo amrediad o ddeilliannau da yn hanes y plant – a hynny o safbwynt y plentyn.
- cyfrannu at gynnal gwasanaeth gofal o ansawdd da i blant yn lleol.
- gwasanaethau cymorth i deuluoedd wedi eu targedu ar deuluoedd unigol, cylchoedd trafod, a threfnau estyn braich.

Newidiadau penodol rydyn ni'n anelu at eu cyflawni dros y cyfnod 2012–15

1. Cefnu ar drefnau canolbwyntio ar gynyddu cofrestru achosion ymhlith teuluoedd â phlant dan 5 oed yn gyffredinol er mwyn cynyddu nifer y plant bregus a'u teuluoedd sy'n dod o hyd i gymorth sy'n canolbwyntio ar ddeilliannau, gweithredu'n hyblyg a hynny ar sail y dystiolaeth. Ymhlith y cylchoedd penodol i'w targedu mae:

- teuluoedd lle mae materion gwasanaethau tai, dyledion, afiechyd meddwl y rhieni, camddefnyddio cyffuriau, anabledd, neilltuo oddi wrth gymdeithas a/neu trais yn y cartref – neu gyfuniad o'r rhain – yn andwyo, neu'n debyg o andwyo, gallu rhieni.
- y rhieni mwyaf ifanc, gan gynnwys y rhai sydd yn eu harddegau.
- tadau.
- plant a chanddyn nhw anabledau – yn enwedig y rhai hynny sy'n amlygu trafferthion ymddygiadol neu rai lleferydd ac iaith.

Does dim rhaid mai gweithwyr canolfannau i blant yn unig fydd yn cynnal y gwasanaethau hyn. Bydd angen eu sefydlu ar y cyd â gwasanaethau lleol eraill fydd yn cael eu targedu a bod yn gyflenwol iddyn nhw – gan gynnwys y rhai bydd yr awdurdod lleol yn eu comisiynu i roi cymorth i blant anghenus a gwasanaethau iechyd cymuned. Dylai'r gwasanaethau ganolbwyntio ar gynyddu gwytnwch y plant ac atal neu liniaru ffactorau risg gan gynnwys rhai o gyfeiriad y rhieni neu'r amgylchfyd. Bydd gofyn am gynllunio da ynghyd â'u cynnal am gyfnod digonol i allu gwneud gwahaniaeth.

2. Ehangu pellach ar weithgareddau estyn braich – gan gynnwys trefnau ymgysylltu, ar sail y dystiolaeth, â rhaglenni cymorth a gafodd eu cynllunio ar gyfer teuluoedd bregus. Bydd angen i'r gwasanaethau hyn, eto, fod yn gyflenwol i'r lleill, yn hytrach na'u dyblygu- gan gynnwys gwasanaethau iechyd cymuned.
3. Canolbwyntio dwysach ar fedrau rhieni, gan gynnwys rhaglenni cymorth i unigolion a chylchoedd, wedi eu seilio ar dystiolaeth, a'r rheiny wedi eu llunio ar gyfer hyrwyddo cysondeb, galluedd a symbyliad rhieni ynglŷn â magu eu plant.
4. Ehangu pellach ar ganolfannu i blant i fod yn ganolbwynt gwasanaethau eraill, gan gynnwys, yn arbennig, gwasanaethau ymwelwyr iechyd, triniaeth lleferydd ac iaith a bydwreigiaeth.
5. Hwyluso gweithgareddau cyffredinol dan arweinyddiaeth rhieni neu'r gymuned a rhoi ystyriaeth i drefniadau talu ar gyfer darpariaeth sy'n agored i bawb – er mwyn gofalu bod y gwasanaethau hyn yn parhau yn hyfyw ac yn gweithredu yn bont i gyrchu gwasanaethau mwy arbenigol petai angen.
6. Newid agwedd o ran manteisio i'r eithaf ar y lle sydd mewn canolfan i gynnal amrediad o weithgareddau sy'n berthnasol i blant a phobl ifainc yn ogystal â'r gymuned ehangach. Bydd hyn golygu ysgogi'r bobl ar lawr gwlad, gan gynnwys cylchoedd dan arweiniad rhieni neu unigolion i ddefnyddio'r lle yn greadigol - ynghyd â rhwydweithiau cymorth i rieni.
7. Canolbwyntio craffach ar hwyluso a chynnal trefnau integredig hanfodol a fydd yn gymorth i deuluoedd bregus i gamu ymlaen yn gyfforddus trwy'r gwasanaethau ac o un i'r llall – e.e Fframwaith Asesu Cyffredin, Carfan o Gwmpas y Teulu, gweithgareddau proffesiynol arweiniol neu allweddol. Weithiau gallai hynny olygu mai gweithwyr canolfan i blant a fydd 'yn dal y baton' a thrwy hynny yn arwain y trefnau a'r gweithgareddau hynny.

Hoffen ni ymchwilio, hefyd, i ba raddau gallai canolfannau i blant ddatblygu yn ganolbwynt ar gyfer addysgu gweithluoedd a gwella parhaus ym maes gwasanaethau ar gyfer plant bach iawn – a bydden ni'n croesawu sylwadau pawb ynglŷn ag ymarferoldeb hyn.

Yr adnoddau sy'n debygol o fod ar gael yn y dyfodol

Mae ein hincwm oddi wrth y llywodraeth ganol ar gyfer gwasanaethau canolfannau i blant yn gostwng o £2 miliwn y flwyddyn dros y cyfnod 2010–2011 i £1.8 miliwn y flwyddyn dros y cyfnodau 2011–12 a 2012–15. Does dim sicrwydd ynglŷn ag arian o du'r llywodraeth ganol wedi hynny.

Yn y gorffennol rydyn ni wedi atgyfnerthu'r cymorthdal oddi wrth y llywodraeth ganol ar gyfer gwasanaethau canolfannau i blant trwy gyfraniad o £600,000 y flwyddyn gan yr awdurdod lleol ar gyfer gwasanaethau cyfocrog i deuluoedd. Yn unol â'r gostyniadau yn gyffredinol gan y cyngor, bydd angen inni gwtogi ar y gwariant ar wasanaethau cymorth cysylltiedig i deuluoedd y canolfannau i blant i £400,000 y flwyddyn am y cyfnod 2012–13.

Fe fydd gyda ni, felly, rhyw £2.2 miliwn i'w wario ar wasanaethau canolfannau i blant yn y flwyddyn 2012–13, o gymharu â £2.4 miliwn yn 2011–12 a £2.6 miliwn yn 2010–11.

Mae angen inni ofalu bod yr arian yma'n gweithio mor galed ag y bo modd dros y cyfnod nesaf, a'n bod ni'n manteisio i'r eithaf ar y cyfan o'r adnoddau sydd ar gael yn lleol i warchod cymhwysedd, effeithiolrwydd a chynladwydd y gwasanaethau. Yn y cyd-destun hwnnw, dymunwn flaenoriaethu ein gwariant uniongyrchol ar:

- gweithgareddau sydd wedi'u seilio ar dystiolaeth, yn arbennig felly yn achos y teuluoedd mwyaf bregus, e.e. canolfannau'n cynnal dosbarthiadau i hyfforddi rhieni.
- trefnau ymgysylltu gwell â theuluoedd bregus, i roi cymorth iddyn nhw i allu cyrchu gwasanaethau canolfannau i blant ac elwa arny'n nhw.
- gweithgareddau sy'n tynnu gwasanaethau eraill i mewn i roi cymorth i deuluoedd bregus, megis Carfan o Gwmpas y Teulu, gwasanaethau arwain proffesiynol neu gyfraniadau at Carfan o Gwmpas y Teulu, cyfleusterau ar gyfer gweithwyr teithiol y mae angen iddyn nhw gwrdd â theuluoedd ynghyd â chyfleoedd clinigau-galw-heibio ar gyfer arbenigwyr ym maes iechyd cymuned.

Rhagwelwn y bydd angen i ganolfannau i blant i ddenu incwm o nifer o ffynonellau eraill a bod cyfleoedd gwirioneddol iddyn nhw i wneud hynny a'i gynyddu. Dyma rai ffynonellau:

- teuluoedd a fo'n manteisio ar gynigion cyffredinol, megis cylchoedd meithrin, mam a'i phlentyn, tylino babanod ac addysgu rhieni.
- y gymuned ehangach, e.e. trwy gynnis hurio ystafelloedd i gylchoedd cymuned.
- cylchoedd a sefydliadau proffesiynol, e.e., trwy gynnal cyrsiau ar gyfer cylchoedd o ymarferwyr mewn perthynas â meysydd sy'n ymwneud ag arbenigedd canolfannau i blant, megis:
 - meithrin medrau a gwytnwch teuluoedd.
 - ffyrdd o ymgysylltu â theuluoedd y mae'n anodd dod o hyd iddyn nhw a chadw eu diddordeb yn ddigon hir i gael rhyw effaith.
 - pawb o'r gweithwyr proffesiynol yn gwella safon cyfathrebu a meithrin iaith y blynyddoedd cynnar – pwysleisio'r arwyddocâd a chynnig technegau i gynnal y datblygiad.
 - cymhwyso technegau a threfnau lleol i ddiibenion cysondeb ac effeithiolrwydd o ran adnabod yr arwyddion cynnar ynglŷn ag anghenion a gweithredu ar hynny.

Yr hyn sydd gyda ni i'w gynnig i hyrwyddo arloesedd a newid arferion

Y cymorth byddwn ni'n ei roi i deuluoedd

Manylion a chyngor ynglŷn â gwasanaethau canolfannau i blant, gan gynnwys pa rai fydd yn dod i ben neu bydd rhaid talu amdany'n nhw, ynghyd â'r rhesymau am y newid(iadau).

Gwybodaeth ynglŷn â'r gwasanaethau y gallan nhw ddisgwyl gan bob canolfan i blant a beth fydd y gost.

Cymorth i sefydlu cylchoedd dan arweinyddiaeth rhieni neu aelodau o'r gymuned ar gyfer trefnu gwasanaethau mewn canolfannau i blant a dod o hyd i arian ar eu cyfer - gan gynnwys gweithgareddau ar gyfer plant anabl, cymorth cymheiriad ar gyfer rhieni bregus ac achlysuron cymdeithasol.

Gwybodaeth a chyngor i deuluoedd unigol ynglŷn â chyrchu gwasanaethau neu arian ar gyfer gwasanaethau – y cylchoedd bregus yn arbennig; e.e. darpariaeth addysg feithrin, gwyliau seibiant byr a chymorthdaliadau penodol trwy gyfrwng ein Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd.

I roi cymorth i wasanaethau integredig effeithiol, byddwn ni a'r Cylch Comisiynu Clinigol yn parhau i rannu gwybodaeth ynglŷn ag anghenion teuluoedd a chymunedau bregus ar draws y sir.

Byddwn ni'n rhoi anogaeth i'r asiantaethau statudol i ddefnyddio adeiladau'r canolfannau i blant yn ganolfannau ardal ar gyfer cyfarfod â theuluoedd, arbenigwyr a charfannau ac i ddarparu cyrsiau.

Byddwn ni'n cefnogi trefniadau Carfan o Gwmpas y Teulu mewn perthynas â theuluoedd bregus y mae gyda nhw fwy o anghenion nag y gall un asiantaeth ymdopi â nhw ac a fyddai'n elwa yn sgîl gweithredu fel hyn.

Y cymorth byddwn ni'n ei gynnig i ddarparwyr

Proses dryloyw i gyflwyno ceisiadau am gytundebau ar gyfer gwasanaethau canolfannau i blant o fis Ebrill 2012, gan gynnwys : rhan i ddarparwyr ynglŷn â pharatoi manylebau ar gyfer gwasanaethau bydd yr awdurdod lleol yn eu hariannu; prosesau a chytundebau caffael wedi eu seilio ar ddeilliannau; ynghyd â rhoi cytundebau dros gyfnod o dair blynedd (2012 tan 2015).

Yn achos pob canolfan i blant sy'n cael ei chomisiynu: un taliad i'w wario ymhen hyn a hyn o amser a chyngor cyflenwol ar gyfer sefydlu, neu ddatblygu pellach, agweddau ar 'y cynnig' a all fod heb eu mirienio ar y pryd – e.e. hyfforddiant, gwaith arweiniol proffesiynol Carfan o Gwmpas y Teulu, addysgu rhieni a gwasanaethau estyn braich.

Cyngor uniongyrchol, cymorth a hyfforddiant ein Huned Materion Busnes ac Arloesi i bob un o'n ddarparwyr i bennu ac ehangu ffynonellau incwm cyfreithiol eraill, gan gynnwys teuluoedd, y gymuned ehangach a chylchoedd neu sefydliadau proffesiynol ac i baratoi eu cynlluniau busnes.

Marchnata uniongyrchol a gwasanaeth brocer ynglŷn â chynigion canolfannau i blant a hynny'n cynnwys gwasanaethau mae rhaid talu amdany'n nhw, e.e trwy gyfrwng ein Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd (neu ein partner-sefydliadau sy'n ymddiddori mewn materion camau ymyriad cynnar a gwasanaethau ataliol ar gyfer teuluoedd.

Rhoi gwybodaeth i'r defnyddwyr cyfredol ynglŷn â'r newidiadau yn y gwasanaethau ar draws ardal yr awdurdod a'r rhesymau am hynny.

Parhau i roi cyfleoedd i weithwyr allweddol canolfannau i blant - gan gynnwys arweinwyr canolfannau i blant – i fanteisio ar ein rhaglen ni ar gyfer datblygu'r gweithlu .

